

Identifikátor materiálu: **ICT-3-07**

Předmět – Téma sady	Informační a komunikační technologie
Téma materiálu	Licencování, ochrana autorských práv
Autor	Ing. Bohuslav Nepovím
Anotace	Student si procvičí / osvojí licencování a ochranu autorských práv.
Druh učebního materiálu	Prezentace (Výklad / Test)
Typ vzdělávání	Střední škola / SOU
Ročník	1. – 3.
Datum vytvoření	Listopad 2012
Aktualizace	Srpen 2016

Informační a komunikační technologie

Licencování, ochrana autorských práv

Základy počítačové etiky

- Nepoužiješ počítač k poškození jiného člověka ani nebudeš svojí prací na počítači někoho rušit
- Nenarušíš soukromí počítačových souborů druhých (nebudeš si je prohlížet)
- Nepoužiješ počítač ke krádeži
- Nepoužiješ počítač k falešnému svědectví (falšování důkazů)
- Nebudeš kopírovat ani používat cizí software, za který jsi nezaplatil
- Nebudeš používat cizí počítačové zdroje bez souhlasu vlastníka nebo bez vhodné náhrady
- Nebudeš si přisvojovat intelektuální výstupy (nápady) jiných lidí
- Budeš přemýšlet o sociálních dopadech programu který píšeš
- Vždy budeš používat počítač takovým způsobem, který respektuje tvé bližní

Autorské právo

Autorský zákon (Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů):

- Za **dílo** se považuje též **počítačový program**, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem (§2 Dílo, odst.2).
- **Počítačový program**, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů **je chráněn jako dílo literární** (§65, odst.1).

Ochrana osobních údajů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů:

- Zákon upravuje **ochranu osobních údajů o fyzických osobách**, práva a povinnosti při zpracování těchto údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje jejich předávání do jiných států (§1 Předmět úpravy).
- Byl zřízen **Úřad pro ochranu osobních údajů** se sídlem v Praze (podle §2).
- Zákon se vztahuje na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky (§3, odst.2).

Copyright a fonogramová výhrada

- Abychom poznali, že dané dílo je chráněným autorským dílem, se často signalizuje **symbolem © následovaným jménem autora a rokem**. Tento symbol má však v Česku i většině jiných zemí pouze informativní význam – dílo je plně chráněno i tehdy, není-li to na něm nijak uvedeno.



- Obdobou symbolu © je symbol ®, který označuje tzv. *fonogramovou výhradu*. Takto se např. na zvukových nosičích uvádějí informace o nositelích práv k fonogramu a k právu výkonného umělce k jeho výkonu.



Copyleft

- **Copyleft** je zvláštní použití autorského práva. Při vytvoření odvozeného díla z díla, jež je dostupné jen pod copyleft licencí, musí být toto odvozené dílo nabízeno pod stejnou (copyleft) licencí jako dílo původní. Symbolem copyleftu je převrácené C v kroužku (to ovšem nemá žádný právní význam).
- Na závěr je nutné připomenout, že většina autorů jsou také uživatelé. Výhody pro uživatele mohou být tedy také výhodami pro autory.



Softwarová licence

Softwarová licence je v informatice právní nástroj, který umožňuje používat nebo redistribuovat software, který je chráněn zákonem. V České republice se jedná o **Autorský zákon**.

Druh licence určuje jakým způsobem můžeme se softwarem pracovat a dále distribuovat aniž bychom porušili autorské právo. Licenci potvrzujete (souhlasíte s legálním použitím softwaru) :

- **rozbalením krabice od software**
- **potvrzení licence při instalaci**

Nelegální je vytváření kopií (rozmnoženin) počítačových programů nad rámec licenční smlouvy i pro vlastní osobní potřebu.

Základní způsoby licencování:

- **BSD licence** pro svobodný software, mezi kterými je jednou z nejsvobodnějších. Umožňuje volné šíření licencovaného obsahu, přičemž vyžaduje pouze uvedení autora.
- **GNU GPL licence** pro svobodný software, která vyžaduje, aby byla odvozená díla dostupná pod toutéž licenci
- **MIT Licence** software uvolněný pod touto licencí je možné použít jak v proprietárním software, tak i s GPL
- **Open source software** – software poskytované s licenci, která umožňuje získat jeho zdrojový kód
- **End User License Agreement (EULA)** – akt uzavření smlouvy s koncovým uživatelem
- **Volné dílo** – dílo, jehož majetková autorská práva nejsou chráněna, může být volně využíváno za dodržení určitých podmínek

Způsoby distribuce šíření SW:

- **Adware** – programy, které mají integrovanou nepříjemnou reklamu
- **Cardware** – autor žádá uživatele o zaslání pohlednice
- **Demo** – funkčně nebo časově (trial) omezená verze komerčního software, která se šíří zdarma
- **Freeware** – software, jehož užívání je naprosto zdarma
- **Shareware** – software, který lze volně distribuovat a zdarma vyzkoušet, pro další používání je třeba zaplatit
- **Abandonware či orphanware** – program, který již není výrobcem prodáván ani podporován, leč je tolerováno jeho šíření neoficiálními kanály

Creative Commons

Creative Commons (CC), česky zhruba *tvůrčí společenství*) je americká nezisková organizace, která si za cíl klade rozšířit množství autorských děl dostupných veřejnosti k legálnímu využívání a sdílení.

Creative Commons nabízí škálu různých licenčních schémat, která držitelům autorských práv umožňují nabídnout některá práva na užívání díla veřejnosti, zatímco jiná práva jim stále zůstávají. Cílem je omezit potíže, které platné autorské zákony kladou sdílení informací.



Licence

Licence Creative Commons vznikají kombinací několika základních vlastností, které popisují, jaká práva si chce držitel autorských práv podržet a jakých si přeje se vzdát. Existují čtyři základní vlastnosti:

Ⓘ **Attribution** (zkratka *by*): Umožňuje ostatním rozmnožovat, rozšiřovat, vystavovat a sdělovat dílo a z něj odvozená díla pouze při uvedení autora

Ⓓ **Noncommercial** (*nc*): Umožňuje ostatním rozmnožovat, rozšiřovat, vystavovat a sdělovat dílo a z něj odvozená díla pouze pro nevýdělečné účely

Ⓔ **No Derivative Works** (*nd*): Umožňuje ostatním rozmnožovat, rozšiřovat, vystavovat a sdělovat pouze dílo v původní podobě, nikoli díla z něj odvozená.

Ⓒ **Share Alike** (*sa*): Umožňuje ostatním rozšiřovat odvozená díla pouze za podmínek identické licence.

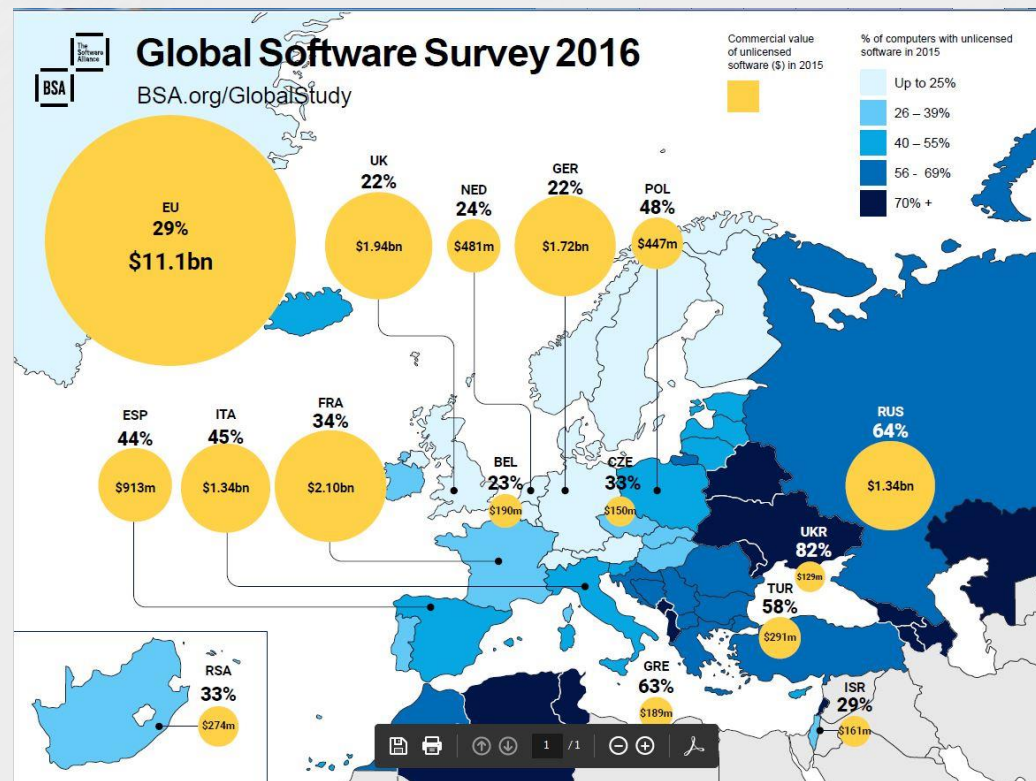
Nejčastěji používané licence

Označení	Popis	Zkratka
	Pouze uvedení autora	BY
	Uvedení autora + Žádná odvozená díla	BY-ND
	Uvedení autora - týká se původního díla i jeho modifikací	BY-SA
	Uvedení autora + Pouze nekomerční užití	BY-NC
	Uvedení autora + Pouze nekomerční užití + Žádné modifikace	BY-NC-ND
	Uvedení autora + Nekomerční užití + Povoleny modifikace díla	BY-NC-SA

Například licence CC BY (Attribution) dovoluje sdílet (šířit) dílo a vytvářet díla z něj odvozená (deriváty díla), a to i ke komerčním účelům, pokud je uveden autor díla.

Piráťství

- Piráťstvím** rozumíme jakékoliv neoprávněné užití autorského díla a ostatních předmětů ochrany podle práv souvisejících s právem autorským takovým způsobem, který přísluší pouze nositelům práv k těmto dílům a ostatním předmětům. Piráťství je parazitování na duševním vlastnictví někoho jiného.



Za pirátství hrozí

- především povinnost nahradit způsobenou škodu a vydat bezdůvodné obohacení (občanskoprávní odpovědnost, možno požadovat i v trestním řízení)
- pokuta až 150 000,- Kč (přestupková odpovědnost)
- trest odnětí svobody až na dva roky; případně šest měsíců až pět let, získal-li pachatel činem značný prospěch nebo dopustil-li se takového činu ve značném rozsahu, a v případě získání prospěchu velkého rozsahu nebo způsobení škody velkého rozsahu tři až osm let
- peněžitý trest
- trest propadnutí věci - počítače, kamery, kopií filmu atd. (trestněprávní odpovědnost)

Návodce, pomocník a organizátor trestného činu jsou trestně odpovědní stejně jako pachatel, a může jim být uložen stejný trest

Otázky:

- Co je to softwarová licence?
- Jaké způsoby licencování znáte?
- Jaké způsoby distribuce softwaru znáte?
- Jak se nazývá zákon, který chrání používání a distribuování softwaru?
- Co je to copyright?
- Co je to copyleft?
- Co je to pirátství?

- **Použité zdroje:**

http://cs.wikipedia.org/wiki/Softwarov%C3%A9_licence,
[18.11.2012]

<http://autorske-pravo.info/ochrana-autorskeho-prava>, [18.11.2012]

http://www.autorskaprava.cz/autorska_prava.htm, [18.11.2012]

<http://www.cpufilm.cz/index.html>, [18.11.2012]

https://cs.wikipedia.org/wiki/Creative_Commons

<http://www.stoppiratstvi.cz/cs/o-piratstvi/tresty.shtml>

ROUBAL, Pavel. *Informatika a výpočetní technika pro střední školy: Teoretická učebnice*. Brno: Computer Press, 2012, 103 s. ISBN 9788025132289.